

Sygn. akt **III AUa 1072/22**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 listopada 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 2 listopada 2023 r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy **E. M. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

o wysokość emerytury i kapitał początkowy

na skutek apelacji E. M. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 24 czerwca 2022 r. sygn. akt IV U 260/22

oddala apelację.

	Marta Sawińska	
--	----------------	--

UZASADNIENIE

Decyzją z 19.05.2021 r., znak: (...) -2002, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. ustalił wartość kapitału początkowego wnioskodawcy E. M. (1) na 01.01.1999 r. Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład przyjął podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 1 700,21 zł ustaloną w decyzji z 02.11.2020 r. o ponownym ustaleniu kapitału początkowego.

Zakład przyjął okresy składkowe – łącznie 28 lat, 2 miesiące i 4 dni, tj. 338 miesięcy, oraz nieskładkowe – łącznie 1 miesiąc i 5 dni, tj. 1 miesiąc.

Kapitał początkowy ustalony na 01.01.1999 r. wyniósł 179 447,40 zł.

Organ rentowy stwierdził, że nie uwzględnił okresu od 15.10.1977 r. do 09.11.1977 r. jako przerwy w pracy po odbyciu zasadniczej służby wojskowej.

Decyzją z 20.05.2021 r., znak: (...), organ rentowy odmówił ponownego ustalenia wysokości emerytury, ponieważ do wniosku o przeliczenie kapitału początkowego ubezpieczony dołączył dowody nie mające wpływu na zmianę jego wartości. Wobec braku zmiany wysokości kapitału początkowego brak jest podstaw zmiany wysokości emerytury.

W odwołaniu od powyższych decyzji wnioskodawca E. M. (1) stwierdził, że nie wie, czy Zakład wziął pod uwagę stały dodatek służbowy wypłacany co miesiąc w kwocie 600 zł, później 800 zł, ekwiwalent węglowy, wysługę lat oraz premie, który przewyższały angaże o około 50%. Zdaniem wnioskodawcy, emerytura jest zaniżona, ponieważ przy uwzględnieniu ww. składników byłaby wyższa.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniosł o odrzucenie odwołania na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c., ewentualnie oddalenie odwołania. W uzasadnieniu pozwany opisał stan sprawy i sposób obliczenia kapitału początkowego, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonych decyzjach.

Zarządzeniem z 08.02.2022 r. sąd zwrócił akta sprawy organowi rentowemu w celu prawidłowego przeprowadzenia postępowania administracyjnego, w tym postępowania kontrolnego i wydania decyzji z pełną podstawą faktyczną. Po ponownym rozpatrzeniu sprawy, w związku z zarządzeniem sądu, pozwany wydał decyzję z 24.02.2022 r., znak: (...), którą ponownie ustalił wartość kapitału początkowego na 01.01.1999 r. Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład przyjął podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 1 700,21 zł ustaloną w decyzji z 19.05.2021 r. o ponownym ustaleniu kapitału początkowego.

Zakład przyjął okresy składkowe – łącznie 28 lat, 2 miesiące i 4 dni, tj. 338 miesięcy, oraz nieskładkowe – łącznie 1 miesiąc i 5 dni, tj. 1 miesiąc.

Kapitał początkowy ustalony na 01.01.1999 r. wyniósł 179 447,40 zł.

Organ rentowy stwierdził, że nie uwzględnił okresu od 15.10.1977 r. do 09.11.1977 r. jako przerwy w pracy po odbyciu zasadniczej służby wojskowej.

W dalszym toku postępowania wnioskodawca wnosil o przyjęcie dodatkowych 5 lat jego zatrudnienia w (...), powołując się prawa nabyte na podstawie ustawy z 23.01.1968 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin, z której wynika, że każdy rok pracy na kolei powinien być liczony jako 14 miesięcy.

Wyrokiem z dnia 24 czerwca 2022 r. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze oddala odwołanie od decyzji z 20 maja 2021 r. (punkt I), w pozostałym zakresie umarzając postępowanie (punkt II),

U podstaw powołanego rozstrzygnięcia legły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Wnioskodawca w okresie od 01.09.1970 r. do 15.11.2015 r. był zatrudniony w (...) S.A. Zakład (...) w C. (następnie: (...) sp. z o.o. Oddział (...) z siedzibą w Z.) w pełnym wymiarze czasu pracy na poszczególnych stanowiskach.

W okresie od 24.10.1975 r. do 14.10.1977 r. wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową. Pracę po zasadniczej służbie wojskowej podjął od 10.11.1977 r.

Dowód: książeczka wojskowa, k. 3, zaświadczenie z 11.02.2002 r., k. 4, zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z 23.04.2002 r., k. 5-6v, zaświadczenie z 15.11.2015 r., k. 32 akt organu rentowego dotyczących kapitału początkowego; zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z 29.09.2015 r., k. 19-20v, świadectwo pracy z 15.11.2015 r., k. 21-21v akt organu rentowego dotyczących wniosku o emeryturę z 02.10.2015 r.; dokumentacja pracownicza, w aktach dotyczących zaskarżonej decyzji z 19.05.2021 r.

Pozwany przeliczał kapitał początkowy wnioskodawcy decyzjami z 05.07.2002 r., 01.12.2015 r. i 02.11.2020 r.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład przyjął podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 1 700,21 zł.

Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 01.01.1989 r. do 31.12.1998 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 139,26%.

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 139,26% przez kwotę 1 220,89 zł, tj. kwotę bazową.

Na etapie wydawania decyzji z 02.11.2020 r. Zakład uwzględnił okresy składkowe – łącznie 28 lat, 2 miesiące i 4 dni, tj. 338 miesięcy, oraz nieskładkowe – łącznie 1 miesiąc i 5 dni, tj. 1 miesiąc.

Kapitał początkowy ustalony na 01.01.1999 r. wyniósł 179 447,40 zł.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład nie uwzględnił okresu od 15.10.1977 r. do 09.11.1977 r. – przerwa w pracy po odbyciu zasadniczej służby wojskowej. Przyjęto wynagrodzenie minimalne za okresy pracy od 01.07.1973 r. do 23.10.1975 r. i od 10.11.1977 r. do 31.12.1979 r. Nie przyjęto kwot wynagrodzenia minimalnego za okres nauki zawodu od 01.09.1970 r. do 30.06.1973 r. Okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akt organu rentowego.

Rozpatrując wniosek ubezpieczonego z 05.07.2017 r., pozwany decyzją z 04.08.2017 r. odmówił ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego na 01.01.1999 r., ponieważ brak nowych dowodów mających wpływ na wysokość kapitału początkowego.

Wnioskodawca odwołał się od ww. decyzji, wnosząc o ponowne przeliczenie kapitału początkowego i emerytury z uwzględnieniem okresu 5 lat stażu pracy, zgodnie z ustawą o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin.

W postępowaniu żądania skarżącego dotyczyły:

– ponownego przeliczenia wartości kapitału początkowego z zastosowaniem przeliczników do okresów pracy na kolei z uwzględnieniem każdego roku zatrudnienia na kolei na stanowisku maszynisty jako 14 miesięcy zatrudnienia na kolei na podstawie art. 114 ust. 1 pkt 6 ustawy emerytalnej;

– uwzględnienia okresu od 15.10.1977 r. do 09.11.1977 r. jako okresu składkowego.

Wyrokiem z 07.02.2018 r., sygn. akt IV U 2286/17, tutejszy sąd oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił m.in., że wnioskodawca od 01.09.1970 r. do 15.11.2015 r. nieprzerwanie pracował w (...) Spółka z o.o. Oddział (...) z siedzibą w Z. (poprzednio: (...) S.A.) kolejno na stanowiskach:

01.09.1970 r.-30.06.1973 r. – uczeń (...) elektromechanik urządzeń zabezpieczania ruchu kolejowego;

01.07.1973 r.-31.01.1974 r. – rzemieślnik;

01.02.1974 r.-09.11.1977 r. – pomocnik maszynisty pojazdów trakcji spalinowej;

10.11.1977 r.-14.07.1982 r. – młodszy maszynista pojazdów trakcji spalinowej;

15.07.1982 r.-31.12.1987 r. – maszynista pojazdów trakcji spalinowej;

01.01.1988 r.-31.08.1990 r. – maszynista poj. trakcji spalinowej i elektrycznej;

01.09.1990 r.-30.11.2004 r. – starszy maszynista poj. trakcji spalinowej i elektrycznej;

01.12.2004 r.-15.11.2015 r. – starszy maszynista pojazdów trakcyjnych.

W tym okresie wnioskodawca nie korzystał z urlopu bezpłatnego.

Decyzją z 14.12.2015 r. organ rentowy działając na podstawie art. 184 ustawy z 14.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury poczynając od 31.10.2015 r.

Sąd Okręgowy w omawianej sprawie uznał, że istota sprawy sprowadzała się do wykładni przepisów ustawy emerytalnej w zakresie zastosowania preferencyjnego przelicznika, określonego przepisem art. 43 ust. 2 tej ustawy do ustalenia w trybie art. 173 i następnych wartości kapitału początkowego. Z treści regulacji powołanych przez Sąd Okręgowy wyraźnie wynika, że przepisy ustawy emerytalnej, regulujące zasady ustalania wartości kapitału początkowego, nie odsyłają do przepisu art. 43 ust. 2 ww. ustawy, statuującego korzystny przelicznik stażu zatrudnienia na kolei.

Dalej Sąd Okręgowy wskazał, że regulacje dotyczące uprawnień emerytalno-rentowych pracowników kolejowych zostały zmienione ustawą emerytalną, która weszła w życie 01.01.1999 r. Zgodnie z art. 195 pkt 7 tej ostatniej ustawy, ustawa z 28.04.1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin utraciła moc obowiązującą. W jej miejsce zostały wprowadzone nowe rozwiązania, przy czym nowa regulacja dotycząca uprawnień emerytalno-rentowych pracowników kolejowych nie jest jednolita. Osobom urodzonym przed 01.01.1949 r., które nie nabyły prawa do świadczeń emerytalno-rentowych do chwili wejścia w życie ustawy emerytalnej – stosownie do art. 40 ustawy ustawodawca nie zmienił ani wieku emerytalnego, ani długości okresów składkowych i nieskładkowych, ani też wymaganej długości zatrudnienia na kolei. Ustawa wprowadziła jedynie pewne zmiany w określeniu okresów równorzędnych z okresami zatrudnienia na kolei, a także okresów zaliczanych do okresów zatrudnienia na kolei.

Natomiast odnośnie do pracowników kolejowych, urodzonych po 31.12.1948 r., a więc osób, które w dniu wejścia w życie ustawy nie ukończyły 50 roku życia, ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zmieniła zasady nabywania świadczeń emerytalnych, a także zasady ustalania ich wysokości. Ubezpieczeni urodzeni po 31.12.1948 r. nabywają prawo do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na ogólnych zasadach, a więc po osiągnięciu wieku emerytalnego, wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn. Ustawa przewiduje jednak pewne wyjątki od tej zasady. W myśl art. 50 ust. 1 ustawy, prawo do emerytury kolejowej, o której mowa w art. 40, przysługuje pracownikom kolejowym urodzonym po 31.12.1948 r., a przed 01.01.1969 r., jeżeli spełniają łącznie następujące warunki: 1) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa; 2) warunki uzyskania emerytury określone w tym przepisie spełnią do 31.12.2008 r.

Wedle Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że wnioskodawca wymienionych warunków w tym terminie nie spełnił. W przedstawionym aspekcie nie ma podstaw, aby osoby w jego kategorii wiekowej były beneficjentami szczególnie uprzywilejowanej normy art. 43 ust. 2 ustawy emerytalnej przy ustalaniu kapitału początkowego, który obliczany jest wyłącznie dla osób urodzonych po 31.12.1948 r.

Ponadto wykładnia historyczna wskazuje, że ustawodawca nie przyznawał kolejarzom uprawnień z obecnego art. 43 ust. 2 w sposób ciągły i konsekwentny. Przeciwnie, z przedstawionych unormowań wynika raczej zamił ustawodawcy zachowania tego przywileju wyłącznie w stosunku do osób, które spełniły wszystkie warunki do nabycia emerytury kolejowej najpóźniej do 31.12.2008 r. oraz wygaszenia tego przywileju wobec pozostałych osób.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 13.11.2013 r., I UK 154/13 wskazał, że z art. 43 ust. 2 ustawy emerytalnej wynika, że ma on zastosowanie do ustalania prawa do emerytury kolejowej, które zostało unormowane w sposób odrębny, z uwzględnieniem specyficznych okresów zatrudnienia na kolei oraz okresów równorzędnych i zaliczalnych. Wskazuje na to wykładnia systemowa ustawy emerytalnej. Należy bowiem zwrócić uwagę, że rozdział drugi ustawy reguluje zasady nabycia prawa do świadczeń emerytalnych przez osoby urodzone przed 01.01.1949 r.; w art. 40

ustawy wprowadzono możliwość uzyskania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnego, w związku z udowodnieniem 15-letniej pracy na kolei, w art. 41 ustawy wskazano, że przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się okresy pracy na kolei, okresy pracy równorzędnej z pracą kolei, a także zaliczalnej do pracy na kolei, art. 43 i 44 wskazuje, w jaki sposób wyliczyć 15-letni okres zatrudnienia na kolei.

Sąd Okręgowy w pełni podzielił pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w powyższym wyroku, że nie znalazło prawnego uzasadnienia domaganie się od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, aby ten obliczył wysokość kapitału początkowego na takich samych zasadach jak emeryturę kolejową, zatem przy zastosowaniu preferencyjnego przelicznika okresów zatrudnienia wskazanego w art. 43 ust. 2 ww. ustawy. Sposobu liczenia okresu zatrudnienia na kolei określonego w art. 43 ust 2 ustawy emerytalnej nie stosuje się do ustalania wartości kapitału początkowego.

Wyrokiem z 12.06.2019 r., sygn. akt III AUa 427/18, Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił apelację wnioskodawcy od wyroku z 07.02.2018 r. Ustalenia sądu I instancji i wyprowadzone na ich podstawie wnioski Sąd Apelacyjny w pełni podzielił i przyjął za własne.

Jak zwrócił uwagę sąd II instancji – kwestia, której dotyczy niniejsza sprawa była już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. W uchwale z 04.12.2013 r., II UZP 7/13, sąd ten wypowiedział się, że do przebytych okresów składkowych przyjmowanych przy ustalaniu kapitału początkowego (art. 174 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej) nie stosuje się przelicznika zatrudnienia na kolei, o którym mowa w art. 43 ust. 2 powołanej ustawy. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przy ustalaniu prawa i wysokości emerytury kolejowej, okresy zatrudnienia na kolei uwzględnia się z przelicznikiem, o którym mowa w art. 43 ust 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Brak jednak przepisu pozwalającego na przeliczenie stażu pracy na kolei przy ustalaniu kapitału początkowego, a także prawa do tzw. emerytury powszechnej. Wobec tego, że do wyliczenia kapitału początkowego przyjmuje się staż ogólny, nie ma możliwości uwzględniania okresów pracy na kolei z przelicznikami. Tak więc wykładnia językowa przedstawionych przepisów nie budzi wątpliwości i sprzeciwia się stosowaniu tzw. preferencyjnych przeliczników, między innymi pracy kolejowej do ustalania kapitału początkowego. Takie samo stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z 13.11.2013 r., I UK 154/13, w którym stwierdził, że osoba ubiegająca się o emeryturę pomostowa nie ma prawa do specjalnego przeliczenia okresów składkowych zaliczanych do kapitału początkowego ze względu na rodzaj wykonywanej pracy. Kolejarz pracujący jako maszynista nie może więc domagać się od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, aby ten obliczył wysokość kapitału początkowego na takich samych zasadach jak emeryturę kolejową. Przy ustalaniu prawa i wysokości emerytury kolejowej, okresy zatrudnienia na kolei uwzględnia się z przelicznikiem, o którym mowa w art. 43 ust 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Brak jednak przepisu pozwalającego na przeliczenie stażu pracy na kolei przy ustalaniu kapitału początkowego, a także prawa do tzw. emerytury powszechnej. Wobec tego, że do wyliczenia kapitału początkowego przyjmuje się staż ogólny, nie ma możliwości uwzględniania okresów pracy na kolei z przelicznikami. Tak więc wykładnia językowa przedstawionych przepisów nie budzi wątpliwości i sprzeciwia się stosowaniu tzw. preferencyjnych przeliczników, między innymi pracy kolejowej do ustalania kapitału początkowego.

Również zarzut niekonstytucyjności postawiony w apelacji nie jest uzasadniony. Wskazać należy, że Federacja (...) już w 1999 r. zwróciła się do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o stwierdzenie niezgodności m.in. art. 50 ust. 1 z konstytucyjnymi zasadami: ochrony praw nabytych i sprawiedliwości społecznej. W uzasadnieniu wnioskodawcy argumentowali, że w wyniku zastosowanej dyferencjacji prawa emerytalnego w oparciu o datę urodzenia nastąpiło dostosowanie wieku emerytalnego pracowników kolejowych urodzonych po 31.12.1948 r. do reguł ogólnych (ówczesnych 60/65 lat), co narusza ekspektatywy praw emerytalnych najstarszych kolejarzy z tego przedziału wieku, którym brakuje 5 (mężczyźni) lub 10 (kobiety) lat do spełnienia warunków do nabycia prawa do emerytury kolejowej na starych zasadach (tj. z art. 40) dla kolejarzy urodzonych przed 01.01.1949 r. Za niewystarczające wnioskodawcy uznali rozwiązanie prawne przewidziane w art. 50, które umożliwia przejście na emeryturę według starych zasad niektórym pracownikom kolejowym urodzonym po 31.12.1948 r., a przed dniem 01.01.1969 r., tzn. kobietom urodzonym po 31.12.1948 r., a przed 01.01.1952 r., bowiem tylko one zdołają osiągnąć wiek emerytalny (55 lat) do 31.12.2008 r. (60-letni mężczyźni w 2009 r.). Niewielką modyfikację powyższych zasad wprowadza art. 51 ustawy z dnia 08.09.2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa

państwowego (...), przewidując 3-letni urlop kolejowy traktowany jako okres pracy na kolei. Trybunał w wyroku z 22.06.1999 r., K5/99 nie podzielił racji (...), uznając, że w przypadku pracowników kolejowych, którzy w chwili wejścia w życie ustawy mieli poniżej 50 lat, nie miało miejsce naruszenie praw nabytych (zob. też wyrok SA w Białymstoku z 27.11.2013 r., III AUa 596/13). Ekspektatywy praw emerytalnych tych kolejarzy nie były bowiem – w ocenie Trybunału – maksymalnie ukształtowane, a tylko taka postać oczekiwań prawnych może liczyć na ochronę, gdyż wtedy mamy do czynienia z naruszeniem bezpieczeństwa prawnego jednostek niezgodnym z konstytucyjną zasadą demokratycznego państwa prawnego.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżony wyrok odpowiada prawu, a apelacja jako bezzasadna podlega oddaleniu.

W dniu 07.10.2020 r. odwołujący się złożył wniosek o ustalenie prawa do emerytury w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Decyzją z 05.11.2020 r., znak: (...), pozwany przyznał wnioskodawcy emeryturę od 31.10.2020 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego, na podstawie art. 24 ustawy emerytalnej.

Wnioskodawca odwołał się od powyższej decyzji, domagając się sprawdzenia czy emerytura wcześniejsza przyznana 15.11.2015 r. została naliczona prawidłowo, zgodnie ze wszystkimi przysługującymi przywilejami. Domagał się również wyjaśnienia, dlaczego za okresy pracy od 01.07.1973 r. do 23.10.1975 r. oraz od 10.11.1977 r. do 31.12.1979 r. przyjęto wynagrodzenie minimalne.

Wyrokiem z 28.04.2021 r., sygn. akt IV U 596/21, Sąd Okręgowy w Zielonej Górze oddalił odwołanie, przekazując organowi rentowemu do rozpoznania roszczenie wnioskodawcy o przeliczenie emerytury w obniżonym wieku oraz obliczenie wartości kapitału początkowego z uwzględnieniem wynagrodzenia wyższego niż wynagrodzenie minimalne za okres 01.07.1973 r. do 23.10.1975 r. i od 10.11.1977 r. do 31.12.1979 r.

Sprawa jest rozpatrywana przez sąd II instancji.

W dacie 26.04.2021 r. ubezpieczony złożył organowi rentowemu wniosek o ponowne ustalenie podstawy wymiaru kapitału początkowego, skutkujący wydaniem przez organ rentowy zaskarżonych w niniejszej sprawie decyzji.

Zakład dokonał przeliczenia na podstawie przedłożonych nowych dowodów.

Za okres od 01.09.1970 r. do 30.06.1973 r. do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto kwoty osiąganego wynagrodzenia na podstawie umowy o praktyczną naukę zawodu z 09.09.1970 r.:

- w pierwszym roku nauki, tj. od 01.09.1970 r. do 31.08.1971 r. – wynagrodzenie miesięczne wynosiło 150 zł;
- w drugim roku nauki, tj. od 01.09.1971 r. do 31.08.1972 r. – wynagrodzenie miesięcznie wynosiło 320 zł;
- w trzecim roku nauki, tj. od 01.09.1972 r. do 30.06.1973 r. – wynagrodzenie miesięczne wynosiło 640 zł.

Przyjęte kwoty minimalnego wynagrodzenia w decyzji z 02.11.2020 r. za okresy: od 01.07.1973 r. do 23.10.1975 r., od 10.11.1977 r. do 31.12.1979 r. zastąpiono kwotami obliczonymi na podstawie angażu z 05.09.1973 r., 23.01.1974 r. i 31.12.1974 r.

Ustalono, że angaż z 05.09.1973 r. przewidywał wynagrodzenie zasadnicze 1 600 zł oraz dodatek służbowy 600 zł, angaż z 23.01.1974 r. – takie samo wynagrodzenie i dodatek, angaż z 31.12.1974 r. – wynagrodzenie zasadnicze w kwocie 1 750 zł miesięcznie, brak informacji o kwocie dodatku. Wynagrodzenia z lat 1980-1998 przyjęto na podstawie zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z 23.04.2002 r.

Tak przeliczona podstawa wymiaru kapitału początkowego nie spowodowała zmiany wysokości wskaźnika ustalonego z okresu od 01.01.1989 r. do 31.12.1998 r., który nadal wynosi 139,26%.

Okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akt organu rentowego, w tym załącznika do decyzji z 24.02.2022 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji uznał, że należało umorzyć postępowanie w zakresie dotyczącym decyzji z 19.05.2021 r. Podstawą umorzenia jest przepis art. 355 k.p.c., zgodnie z którym sąd umorzy postępowanie, jeżeli powód ze skutkiem prawnym cofnął pozew, strony zawarły ugodę lub została zatwierdzona ugoda zawarta przed mediatorem albo z innych przyczyn wydanie wyroku stało się zbędne lub niedopuszczalne.

Wnioskodawca w odwołaniu od decyzji ustalającej kapitał początkowy wskazywał na składniki wynagrodzenia, które jego zdaniem powinny być uwzględnione przez organ rentowy.

W dalszym toku sprawy, po wydaniu przez organ rentowy decyzji z 24.02.2022 r. i dokładnym wyjaśnieniu sposobu wyliczenia kapitału początkowego (w tym – na podstawie których dokumentów przyjęto poszczególne kwoty), skarżący podnosił już wyłącznie argumentację związaną z kwestią niezaliczenia każdego roku pracy na kolei jako 14 miesięcy (na rozprawie 03.06.2022 r. wnosił o przeliczenie jego emerytury w zakresie lat pracy poprzez przyjęcie dodatkowych 5 lat jego zatrudnienia w (...) wynikającego z przelicznika 14 miesięcy za rok pracy).

Należy więc uznać, że żądanie związane z uwzględnieniem poszczególnych składników wynagrodzenia przy ustalaniu kapitału początkowego nie zostało podtrzymane przez wnioskodawcę.

Sąd nie miał przy tym wątpliwości co do prawidłowości wyliczeń pozwanego i przyjętych stawek wynagrodzenia.

Wnioskodawca wskazywał na: stały dodatek służbowy wypłacany co miesiąc w kwocie 600 zł, później 800 zł, ekwiwalent węglowy, wysługę lat oraz premie, który przewyższały angaże o około 50%. Dodatek został uwzględniony przez Zakład w kwocie 600 zł, co jest trafne, ponieważ jest to jedyna kwota wynikająca z dokumentacji. Jak wynika z wykazów wprowadzonych dochodów ubezpieczonego (k. 11-12 i kolejne wykazy – w aktach organu rentowego zawierających pierwszą decyzję o ustaleniu kapitału początkowego), pozwany uwzględnił zarobki podane w zaświadczeniach o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z 23.04.2002 r., w tym ekwiwalent za węgiel.

Następnie, przeliczając kapitał początkowy na potrzeby wydania zaskarżonej decyzji, pozwany uwzględnił dokumentację pracowniczą przedłożoną przez ubezpieczonego (por. wykaz wprowadzonych dochodów po uwzględnieniu nowych dokumentów - w aktach zawierających zaskarżoną decyzję). Nie mogą być odrębnie uznane premie, na które wskazywał wnioskodawca, ponieważ jest to składnik niestały, niepewny, brakuje informacji o jego dokładnej wysokości.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 355 k.p.c., orzeczono jak w punkcie II sentencji wyroku.

Jeśli chodzi o zakres odwołania obejmujący decyzję o odmowie ponownego ustalenia wysokości emerytury – odwołanie to okazało się niezasadne.

Zgodnie z art. 114 ust. 1 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 504), w sprawie zakończonej prawomocną decyzją organ rentowy, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli:

- 1) po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość;
- 2) decyzja została wydana w wyniku przestępstwa;
- 3) dowody, na podstawie których ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazały się fałszywe;
- 4) decyzja została wydana na skutek świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego przez osobę pobierającą świadczenie;

5) decyzja została wydana w oparciu o inną decyzję lub orzeczenie sądu, które zostało następnie uchylone, zmienione albo stwierdzono jego nieważność;

6) przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego.

W niniejszej sprawie, ze względu na stanowisko procesowe odwołującego się, w grę wchodziły punkty 1 lub 6.

Po pierwsze zatem – wnioskodawca nie przedłożył żadnych nowych dowodów, mających wpływ na wysokość emerytury. Przedłożona przez niego dokumentacja nie doprowadziła do zwiększenia kapitału początkowego, a tym samym emerytury. Obliczenia Zakładu, poczynione w tym zakresie, nie zostały zakwestionowane przez wnioskodawcę.

Po drugie – organ rentowy nie popełnił błędu przy obliczaniu wysokości emerytury, również jeśli chodzi o niezaliczenie każdego roku pracy na kolei jako 14 miesięcy. Problematyka ta została już omówiona w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 12.06.2019 r., sygn. akt III AUa 427/18, wystarczy zatem odesłać wnioskodawcę do tych fragmentów, zacytowanych powyżej. Nie budzi bowiem wątpliwości Sądu Najwyższego, że brak jest przepisu pozwalającego na przeliczenie stażu pracy na kolei przy ustalaniu kapitału początkowego, a także prawa do tzw. emerytury powszechnej. Kwestia konstytucyjności dyferencjacji prawa emerytalnego w oparciu o datę urodzenia i (nie)naruszenia ekspektatywy praw emerytalnych kolejarzy została już natomiast wyjaśniona w uzasadnieniu wyroku TK z 22.06.1999 r., sygn. K 5/99.

Nie ma potrzeby zadawania w tym przedmiocie pytania prawnego do Sądu Najwyższego (pomijając już to, że niniejszy sąd nie ma takiej możliwości, ponieważ uprawnienie to przysługuje wyłącznie sądowi rozpoznającemu apelację – por. art. 390 k.p.c.).

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzeczono jak w punkcie I wyroku.

Apelację od powołanego orzeczenia wywiódł osobiście E. M. (2), domagając się uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Zarzuty apelacji sformułowane zostały jako:

-naruszenie przepisów prawa materialnego polegające na niezaliczeniu do lat pracy przelicznika 14 miesięcy za każdy rok pracy zgodnie z ustawą z dnia 23 stycznia 1968 r.,

-naruszenie przepisów prawa procesowego polegające na powierzchownym zbadaniu sprawy i działaniu na rzecz ZUS (komitywa),

-brak obiektywizmu i odpowiedzi na pytania zawarte w pozwie.

We wniesionej odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja E. M. (2) jest bezzasadna.

Poczynione przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne oraz wyprowadzone na ich podstawie wnioski Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne. Czyni to zbędnym konieczność powtarzania szczegółowych ustaleń faktycznych oraz dokonanej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku interpretacji przepisów prawa mających zastosowanie w sprawie niniejszej (tak: wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 października 1998 r., II CKN 923/97 - OSNC 1999 r., z. 3, poz. 60; z 12 stycznia 1999 r., I PKN 21/98 - OSNAP 2000 r. Nr 4, poz. 143; z 20 stycznia 2000 r., I CKN 356/98 - z 7 kwietnia 2004 r., IV CK 227/03 - z 20 maja 2004 r., II CK 353/03 z 17 lipca 2009 r., IV CSK 110/09 z 27 kwietnia 2010 r., II PK 312/09).

Prawidłowo także dokonano na etapie postępowania pierwszo instancyjnego subsumcji norm prawa materialnego do dokonanych ustaleń faktycznych.

Zgodnie z art. 114 ust. 1 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 504), w sprawie zakończonej prawomocną decyzją organ rentowy, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli:

- 1) po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość;
- 2) decyzja została wydana w wyniku przestępstwa;
- 3) dowody, na podstawie których ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazały się fałszywe;
- 4) decyzja została wydana na skutek świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego przez osobę pobierającą świadczenie;
- 5) decyzja została wydana w oparciu o inną decyzję lub orzeczenie sądu, które zostało następnie uchylone, zmienione albo stwierdzono jego nieważność;
- 6) przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego.

W niniejszej sprawie, ze względu na stanowisko procesowe odwołującego się, w grę wchodziły punkty 1 lub 6.

Wnioskodawca - jak trafnie akcentował sąd I instancji - nie przedłożył żadnych nowych dowodów, mających wpływ na wysokość emerytury. Dołączona dokumentacja nie doprowadziła do zwiększenia kapitału początkowego, a tym samym emerytury.

Organ rentowy zasadnie odmówił zaliczenia każdego roku pracy odwołującego na kolei jako 14 miesięcy.

Problematyka ta została już omówiona w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 12.06.2019 r., sygn. akt III AUa 427/18, pozostaje więc tylko ponownie przywołać sformułowaną wówczas argumentację .

Kwestia powyższa była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego.

W uchwale z 4 grudnia 2013 r. II UZP 7/13 Sąd ten wypowiedział się, że do przebytych okresów składkowych przyjmowanych przy ustalaniu kapitału początkowego (art. 174 ust. 2 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) nie stosuje się przelicznika zatrudnienia na kolei, o którym mowa w art. 43 ust. 2 powołanej ustawy. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przy ustalaniu prawa i wysokości emerytury kolejowej, okresy zatrudnienia na kolei uwzględnia się z przelicznikiem, o którym mowa w art. 43 ust 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Brak jednak przepisu pozwalającego na przeliczenie stażu pracy na kolei przy ustalaniu kapitału początkowego, a także prawa do tzw. emerytury powszechnej. Wobec tego, że do wyliczenia kapitału początkowego przyjmuje się staż ogólny, nie ma możliwości uwzględniania okresów pracy na kolei z przelicznikami. Tak więc wykładnia językowa przedstawionych przepisów nie budzi wątpliwości i sprzeciwia się stosowaniu tzw. preferencyjnych przeliczników, między innymi pracy kolejowej do ustalania kapitału początkowego(OSNP 2014/4/57, LEX nr 1408685, Biul.SN 2013/12/32, M.P.Pr. 2014/4/213-215).

Takie samo stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z 13 listopada 2013 r. I UK 154/13, w którym stwierdził, że osoba ubiegająca się o emeryturę pomostowa nie ma prawa do specjalnego przeliczenia okresów składkowych zaliczanych do kapitału początkowego ze względu na rodzaj wykonywanej pracy. Kolejarz pracujący jako maszynista nie może więc domagać się od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, aby ten obliczył wysokość kapitału początkowego na takich samych zasadach jak emeryturę kolejową. Przy ustalaniu prawa i wysokości emerytury kolejowej, okresy

zatrudnienia na kolei uwzględnia się z przelicznikiem, o którym mowa w art. 43 ust 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Brak jednak przepisu pozwalającego na przeliczenie stażu pracy na kolei przy ustalaniu kapitału początkowego, a także prawa do tzw. emerytury powszechnej. Wobec tego, że do wyliczenia kapitału początkowego przyjmuje się staż ogólny, nie ma możliwości uwzględniania okresów pracy na kolei z przelicznikami. Tak więc wykładnia językowa przedstawionych przepisów nie budzi wątpliwości i sprzeciwia się stosowaniu tzw. preferencyjnych przeliczników, między innymi pracy kolejowej do ustalania kapitału początkowego. (OSNP 2014/10/150). Podkreślić przy tym należy, że wskazany wyrok zapadł w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 8 stycznia 2013 r., na który powołuje się apelujący jako wspierający przedstawioną przez niego argumentację.

Powyższe rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne.

W wyroku Sądu Najwyższego z 22 czerwca 2004 r. II UK 412/03 rozstrzygano, czy określony w art. 43 ust. 2 ustawy emerytalnej sposób przeliczenia każdego pełnego roku zatrudnienia na kolei uwzględnia się wyłącznie przy ustalaniu prawa do emerytury kolejowej (art. 40), czy także przy ustalaniu prawa do emerytury tzw. ogólnej (art. 27 i nast.). Organ rentowy odmówił w tej sprawie wnioskodawcy ustalenia wysokości emerytury dla potrzeb świadczenia przedemerytalnego, gdyż nie udowodnił wymaganego przez prawo zatrudnienia. Sąd okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i zaliczył wnioskodawcy okres pracy na kolei w wysokości 14 miesięcy za jeden pełny rok zatrudnienia, a sąd apelacyjny oddalił apelację organu rentowego. Sąd Najwyższy stwierdził, że okres zatrudnienia na kolei jest okresem ubezpieczenia społecznego, który stosownie do treści przepisu art. 5 pkt 1 i art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy uwzględnia się przy ustalaniu prawa do emerytury (ogólnej) dla celów świadczenia przedemerytalnego. Jest bowiem oczywiste, że jeżeli ubezpieczony nie spełnił wymaganego przepisem art. 40 pkt 2 ustawy piętnastoletniego okresu zatrudnienia, a był zatrudniony na kolei przez krótszy okres, to ten krótszy okres kolejowego zatrudnienia jest okresem ubezpieczenia społecznego w rozumieniu przepisu art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy. W tym kontekście Sąd Najwyższy stwierdził, że przepis art. 43 ust. 2 ustawy stanowiący, że każdy pełny rok zatrudnienia na kolei na parowym, spalinowym lub elektrycznym pojeździe trakcyjnym, w drużynach konduktorskich oraz na stanowiskach manewrowych lub ustawiaczy liczy się jako 14 miesięcy zatrudnienia na kolei, ma zastosowanie nie tylko przy obliczaniu okresów zatrudnienia wymaganych dla ustalenia prawa do emerytury kolejowej, lecz także dla ustalenia prawa do emerytury ogólnej. Wyrażonego poglądu nie można zatem, jak to uczynił apelujący, przełożyć na grunt niniejszej sprawy, która dotyczy możliwości zastosowania preferencyjnego przelicznika przewidzianego w art. 43 ust. 2 ustawy do ustalenia kapitału początkowego, a nie emerytury ogólnej.

Mając na względzie całość zaprezentowanej argumentacji uznać należy, że wniesiona apelacja podlega na zasadzie art. 385 kpc oddaleniu jako bezzasadna.

Marta Sawińska

